

STARA DRVENA DŽAMIJA U BUŽIMU (graditeljska cjelina)

Stara drvena džamija u Bužimu nalazi se u podnožju tvrđave u Bužimu, Bosna i Hercegovina. Tačan datum nastanka ove građevina nije nam poznat. Na ploči s natpisom koji se nalazi na trijemu džamije stoji da je džamija obnovljena 1835. godine, dok u Vakufnami o obnovi džamije, koja se čuva u njenoj unutrašnjosti stoji da je džamiju i česmu u njenoj neposrednoj blizini obnovio bosanski valija Mehmed Salih Vedžihi-paša 1838. godine. Na osnovu ovih tragova možemo zaključiti da je džamija sagrađena prije 1835. godine.[1]

Dugo vremena nakon njene izgradnje Stara drvena džamija je predstavljala centralni društveni objekt bužimske nahije. Do izgradnje džamija u naseljima Čaglica, Lubarda i Varoška Rijeka ona je bila i jedina džamija u bužimskom kraju. Kako se to navodi u defterima iz druge polovine 19. stoljeća, mahala u kojoj se džamija nalazi imala je status kasabe, prije svega zbog džamije i mekteba, zatim tvrđave te trgovačkih dućana i žitarnice. Kako je ostalo zapisano netom nakon Prvog svjetskog rata, za vrijeme džume, pred nju je znalo doći oko 700 konjanika iz okolnih sela. Njeno je dvorište dugo vremena bilo mjesto značajnih vjerskih, vojnih i političkih skupova sve do perioda Drugog svjetskog rata.

Značajnija obnova džamije bila je 1938. godine i tom prilikom bitno je izmijenjen njen prvobitni oblik. Drveni strmi krov zamijenjen je drugim, od crijepa, sa blažim vodovima. Oblik munare također je izmijenjen. Munara je skraćena za oko 5 metara i izgrađena je sa otvorenom šerefom dok je stara munara bila zatvorenog tipa. Današnji izgled džamija je dobila nakon obnove 2003. godine, kratko vrijeme nakon što je proglašena za nacionalni spomenik Bosne i Hercegovine.

Objekat drvene džamije je pravougaone tlocrtne osnove vanjskih gabaritnih dimenzija oko 14 x 18 m.+2.50x18 m. (trijem). Predstavlja najveću drvenu džamiju na prostoru Bosne i Hercegovine (a vjerovatno i na Balkanu).[2] Veličina objekta i unutrašnja svijetla visina džamije usloveli su raščlanjenost objekta po horizontali i po vertikali. Dispozicija džamije je ostvarena primjenom četiri horizontalna reda nosivih drvenih stupova sa sedlima koji nose drvene grede-podvlake postavljene u pravcu paralelnim sa pravcem mihrabskog zida.

Džamija je izgrađena od drveta (hrastovih talpi) i jedinstvena je po svojoj arhitekturi. Stariji stanovnici Bužima tvrde da prilikom njene gradnje nije upotrijebljen nijedan jedini ekser, niti bilo koji komad metala. Sve je rađeno od drveta.

Drveni stupovi postavljeni su na različitim međusobnim rastojanjima, a podvlake, postavljene na različitim visinskim nivoima, preuzimaju opterećenja etaže mahfila, stropne konstrukcije, postavljene iznad centralnog prostora, i krovne konstrukcije. U prvom redu nosivih drvenih stupova, postavljeno je osam stupova, u drugom redu šest, dva stupa su postavljena između drugog i trećeg reda, a u trećem i četvrtom redu po četiri stupa.

Pristup vanjskom svjetlu omogućava 18 prozora. Svi su prozori dvokrilni s običnim staklom, bez vanjskih mušebeka i unutrašnjih kapaka. Zidovi, koji su napravljeni od hrastovih talpi, s unutrašnje su strane prekriveni drvenom lamperijom. Na dijelu tavanice ispod kojeg nema mahfila sačuvana je originalna forma šiše.

Uz samu ogradu mezarja, desno od ulaznog džamijskog trijema, nalazi se skupina od 15-ak tzv. hadžijskih kamenova, koji su mjesto sa kojeg hadžija kreće na hadžiluk i sa koga se oprašta od svojih najmilijih i traži halal od njih, kao i ostalih džematlija, rodbine i komšija.

Tekst i slike obradio: Igor Pečenkovic dipl.ecc.hot.

Izvori: JU „Zavod za zaštitu kulturnog naslijeđa Bihać“ popisni registar, „Stari gradovi Unsko-sanskog kantona“ Zavod za zaštitu kulturnog naslijeđa Bihać i Muzej Unsko-sanskog kantona, februar 2009, internet, <http://old.kons.gov.ba/>

